

דבר העורך

מנדל פשיטיק זכה בגורל

עוד דוגמא מענינת היא הופעתו בסטוריום "אאוטינג" שנמצא ג"כ בקירבת העיר מינצ'ן. המקום שימש בעבר ככית הבראה של חיל-האוויר הגרמני. לאחר הכיבוש הועידו אותו הממריקאים עבור חולים משרדי המחנות שנוקו לטיפול רפואי החלמה. אדמו"ר ז"ע אל בא הפליטים ששכנו בסטוריום שכבידו "הפתעה" מרעושה: ארבע אלומות של חוטי ציצית כשרים למהדרין! כמאה וחמשים יהודים הסתערו לעבור, כל אחד ביקש לזכות במצוה, אבל לא היו כידו יותר מארבע אלומות – מה עושים?

הרבי הציע להם שתיעך הגולה בניהם. מי שעלה בגורל יזכה בציצית. הציבור הסכים כמעט פה אחד. "כמעט" – ולא פה אחד משם. שכן לפתע יצא מתוך הקהל עלם צעיר, מנדל פשיטיק שמו, מפתחי חסידי גור בלודז' לפני המלחמה, אשר התייצב שירות מל הרבי ושען כלפיו: "יש לי זכות קדימה, מגיע לי לקבל אלומת ציצית בלא שום הגרלה!"

"מ"א חיות?" שאל אותו אדמו"ר ז"ע בחיוך קל. "דמא דידך סומק טפי?"

"אמנם כן" השיב החבור – ותוך כדי דיבור תפס בחולצתו, פרס אותה, בשתי משיבות נמוצות, לאורכה משני הצדדים – "הלא הנני לבוש בודן אן ארבע כנפות, שמחויב בציצית מאדרייחא, אף אחד מבין הנוכחים פה אינו מחויב בציצית מאדרייחא כמנו!"

סימני התגוששות עזה ניכרו בפני אדמו"ר ז"ע. ה"הברקה" המלבבת של אותו יתום צעיר, אוד מצול, ננעה ללבב עד מאד. אפס קשתה עליו ההכרעה אם להיעתר לו. הלא כבר הוחלט פה בהסכמת כולם לערוך הגרלה דוקא. פנה, איפוא, אל החבור מלודז' באמירה: "אם כוננתן צרופה לשם שמים, בטוח אני שתזכה בגורל!"

המתח בקרב הציבור גבר ועלה. מי יזכה בציצית? ניגשו לעריכת ההגרלה. כל אחד קיחה להיות בין המאושרים ששמותיהם יעלו מן הקלפי. ברם, השמחה ההתרגשות הציפה את כולם משם. ברגע שנשמע קול הכרוז: מנדל פשיטיק זכה בגורל!"

סיפור מרגש זה, מתוך ספר **לפיד האש** (חלק א עמוד שיג) לזכרו של **הגה"ק רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם מצאנז-קלויזנבורג** זצ"ל ממחיש לנו את גודל חביבות מצות ציצית בקרב שלומי אמוני ישראל, גם בשנות הזעם.

פירוש מתוק מדבש, כותב **הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א** (נועם אלימלך פרשת נח), בכל דור ודור יש שורש לתקן ולהחזיק במצוה מיוחדת יותר משאר מצוות, למשל בדרך הזה יש שורש לתקן מצות ציצית יותר משאר מצוות. ולפי זה מפרש את **הפסוק** (בראשית פרק ו פסוק ט). **נח איש צדיק תמים קָהָה בְּדֹרֵתָיו**. רצה לומר בכל דור שהיה חסיד, היה מחזיק ומתקן שורש המצוה המיוחד יותר לאותו הדור.

ברוך ד' זכינו, בדורות אלו שאכשר דרא, שמצות ציצית מקוימת למהדרין מן המהדרין, אצל רבבות אלפי ישראל בכל מקומות מושבותיהם.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

קשירת חוטי הציצית על ידי אשה חש"ו וגוי

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית

תכנית: במסגרת סדרת הגיליונות בנושא מצות ציצית החביבה, הגיליון הראשון (מספר 313), עסק בשיעור בגד לטלית קטן באורך וברוחב, והישוב מקום הנקב והחתך. הגיליון השני (מספר 314), עסק בדון 'לשמה' בעשיית הציצית, מאיזה שלב מעכב עשייה 'לשמה'. הגיליון השלישי (מספר 315), עסק בפרטי הדינים של קשירת חוטי הציצית. הגיליון הרביעי (מספר 316), עסק בדון קשירה 'על הכנף', ו'נוטע על הקרן'.

הגיליון הנוכחי (מספר 317), בנושא ציציות שנקשרו על ידי אשה חרש שוטה וקטן וגוי. הגיליון הבא (מספר 318), יעסוק בעז"ה בדון חינוך קטן במצות ציצית, והגיליון האחרון בסדרה (מספר 319), בענין ברכת 'על מצות ציצית', וברכת 'להתעטף בציצית'.

תיקון העולם: המציאות הכאובה היא שמצוי בשוק ציציות קשורות במחיר מוזל, במיוחד ציציות עבור קטנים, ללא כשרות מהודרת וללא פיקוח כדבעי, ובאמת ציציות אלו נקשרות על ידי אסירים / בתי הסוהר בלי פיקוח / יהודים שאינם שומרי תורה ומצוות / בנות מחינוך מיוחד שאינם בהכרח בגדר בני דעת, ואנשים שרוצים לקנות בזול מסתבכים בגדול, כפי שביאר להלן שצריך קשירת ציצית לשמה על ידי ישראל בר דעת.

וכבר כתב **הבן איש חי** (שנה ראשונה פרשת לך לך), ולכן כל אדם יזהר שלא לסמוך בתלית החוטים ותיקונם, אלא על אדם ירא שמים ומוחזק בכשרות, ובקי ויודע לכוון לשם מצוה, ולעשות כל הדברים כתיקונם.

קשירה בפיקוח: מומחי כשרות מזהירים, ההשגחה נצרכת בנושאי כשרות הציצית אל פחות מכשרות האוכל כיון שהתקלות מצויות, כמו שבאוכל מקפידים על כשרות מהודרת, כך בציציות קשורות צריך להקפיד על כשרות מהודרת. המחיר יכול ללמד על כשרות המוצר, ציציות קשורות לילדים ללא פיקוח מהודר, מחירו נמוך. ציציות מהודרות לילדים עם פיקוח מהודר, מחירו גבוה יותר.

חותמת כשרות על המוצר, היא רק על מה שמפורש באישור. חותמת כשרות על החוטים, פירוש השגחה צמודה שהחוטים נעשו בכשרות בטויה לשמה. חותמת כשרות על הבגד פירושו שהבגד כשר לפי כל כללי ההלכה. כאשר הציציות קשורות, חובה שיהיה אישור מיוחד ומפורש שהקשירה נעשתה כדון בפיקוח, אין שום קשר בין כשרות הציציות והבגד לכשרות הקשירה.

אירובים: **השלמה לגילוי האחרון** (מספר 316) דבין 'ציצית נוסף על הקרן', אירובים להמחשה מתוך גמ' מהדורת 'מתיבתא' מנחות דף מב. מדור 'לקוט ביאורים'.
 הקשרים מאחורה לכיון הפרענוז'יך, הקשרים מקדימה למשנב' לכיון העטרה. לחזו"א לכיון הפרענוז'יך, המציאות משתנית בין המנהיגים השונים, ובין אדם לאדם, ולפעמים צורת הבלבישה משתנית גם במהלך התפילה, ותלוי כמה מושכים את הטלית קדימה, ומסתבר שיש להניח לפי האופן שהוא רגיל ללבוש טליתו ברוב סדר התפילה.

ואת ראיית הרא"ש להכשיר קשיית לעמוד לבוא, מאשת רבי חנינא בן דוסא שעתידיה לקשור ציצית לטלית, דחה **בית של שלמה** (גיטין פרק ד טוף סימן טז), בזה הלשון - אשת רבי חנינא שאני, ורוב מעלתה גורם שתזכה לכך, כי אפשר שהיתה בעצמה זוהרת כל ימיה במצות ציצית. א"נ היא לא תעשה אלא הכנה, כגון טוויה, ולא עשיית הציצית בריכתו וקישורו, עכ"ל.

הילכתא: השו"ע (סימן יד סעיף א) נוקט להלכה כשיטת התוס' והרא"ש שאשה כשרה לעשיית הציצית, אלא מביא יש מחמירים להצריך אנשים בעשיית הציצית, וטוב לעשות כן לכתחילה. וכתב **המשנ"ב** (ס"ק ב, ה) לשיטת הרמ"א אפילו אם גדול עומד על גבן של האשה לא מהני, כי הפסוק בני ישראל ועשו ממעט גם בנות ישראל. ובדיעבד מותר על ידי נשים, ואפילו כשאין עומד על גבה נאמנת לומר שהטילה לשם ציצית.

3. קשירת קטן לצורך גדול

פסול: לדעת **הגמגן אברהם** (סימן יד ס"ק ג) כוונת הרמ"א לפסול עשיית ציצית על ידי נשים, משום שכל מצות שאין האשה מחויבת בהן כגון לולב וסוכה אינה רשאית לעשותם, וממילא גם קטן פסול בעשיית הציצית כמו אשה. כמו שמצינו **בשו"ע** (סימן לט סעיף א) שקטן ואשה פסולים בעשיית תפילין.

מחלוקת: ולדעת **הפרי מגדים** (אשל אברהם ס"ק א) לפי שיטת **הגהות מימוניות** שאין לנשים לעשות ציצית מהפסוק בני ישראל ועשו, קטן הוא בכלל בני ישראל ויכול לעשות לכתחילה. אבל לשיטת **רבינו תם** שכל שישנו בלבישה ישנו בעשיה, קטן שאינו חייב בלבישה מדאורייתא, אינו בעשיה. ומסיק שראוי לזהר לכתחילה על עשות על ידי קטן, ואם הגיע עליו"ג שנים רשאי לעשות, ולא מדקדקים שיבא שתי שערות בבירור, שהרי גם באשה בדיעבד כשר.

לכתחילה לא: והכרעת **המשנ"ב** (ס"ק ד), **והביאור הלכה** (ד"ה להצריך אנשים), ראוי ונכון שלא לעשות לכתחילה הטלת ציצית בבגד של גדול, על ידי קטן פחות מל"ג שנים. וביאר חתמה, שנקט להלכה על פי משמעות **הדרכי משה והעולת תמיד** בביאור שיטת הרמ"א שנושים לא יעשו ציצית, כשיטת **הגהות מימוניות** שהמיעוט הוא מהפסוק 'בני ישראל ולא בנות ישראל', ולא כשיטת **רבינו תם** שהטעם הוא משום 'כל שאינו בלבישה אינו בעשיה', ולפי זה מסיק וכן מבואר **בארצות הלכה** (סי"ק ה), שקטן כשר כי גם קטן הוא בכלל 'בני ישראל'. אולם כיון **שהפרי מגדים ודך החיים** כתבו לזהר לכתחילה על ידי קטן, לכך ראוי ונכון לעשות כן.

והוסיף **בביאור הלכה** (סימן יד ד"ה טוב), שקשירת קטן כשרה, דווקא לגדול עומד על גביו ומלמדו לעשות לשמה. ותמה על **הארצות הלכה** שמכשיר בלי גדול עומד על גביו.

4. קשירת קטן לעצמו

קטן לעצמו רשאי: כתב **הביאור הלכה** (סימן יד ד"ה להצריך), לכל הדעות קטן שהגוי חנינון רשאי לקשור לעצמו ציצית. ואפילו לשיטת רבינו תם שקטן אינו יכול להטיל ציצית לגדול, מכל מקום קטן יכול להטיל ציצית לעצמו, כיון שהקטן חייב במצות ציצית מדרבנן, נחשב בר לבישה לענין להוציא את עצמו ידי חובת המצוה בציציותיו.

והוסיף **במשנה הלכות** (חלק ג סימן רכט), שצריך לחנך את הקטן שיעד כדל מה לעשות, להטיל ציצית בבגדיו ומלבושיו ואין צריך שיהיה גדול עומד על גביו. עוד ביאר, שהקטן יכול לקשור עבור קטן אחר, שרדיב בדיעבד עשייה של קטן כשרה אפילו לגדול, לכן לקטן שאינו מחויב בדבר אלא מדרבנן, נחות דרגא דא ואפשר לעשות כן אפילו לכתחילה.

קטן לעצמו אינו רשאי: חידוש גדול היה מורה ובה **הגרי"ש אלישיב זצ"ל** (פניני חנוכה עמודים לז לח פרק ג אותיות א ב ג, הערות ראש השנה דף טז). דף לג טוף עמוד א גיטין דף נב. פסחים (פא), שד"ן חנינון קטן דווקא באופן שהיה יכול לקיים בו את המצוה כתיקונה אילו היה גדול. ולפי זה חידש כמה הוראות למעשה,

ככשרות כדו"ץ העדה החרדית טליתות קטנות וגדולות מוכנות עם ציציות פתורים, חייב להופיע מדקה עם חותמת הולוגרמה בצמודה לאחד הפתילים (מדריך הכשרות תשפ"א חלק ב עמוד 94).
 בכשרות **בד"ץ שארית ישראל** במותג 'ארבע כפות' יתן להשיג טליתות עבור הילדים שנועשו על פי הוראת הרבנים בגדול הבגד לפי המידות השונות, ועם פיקוח על הקשירה, קשיית ציצית עבודת יד בבגד המיועד לילדים, הקשירה על ידי אברכים יראי שמים בפיקוח הדוק.

1. גוי פסול לעשיית ציצית

בני ישראל: מבואר **בגמ'** (מנחות דף מב.), ונפסק **בשו"ע** (סימן יד סעיף א), ציצית שעשאן עובד כוכבים פסולה, **שנאמר** (במדבר טו פסוק לח) **דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנַמְרָתְ אֲלֵכֶם וְעָשׂוּ לָכֶם צִיצִית**, בני ישראל יעשו ולא העובדי כוכבים יעשו.

ומבואר **בשו"ע** (ס"ק א) שהכוונה לגוי שהטיל את הציצית בבגד, ואפילו אם ישראל עומד על גביו ומלמדו לעשות לשמה פסול, כפי שביארו **האחרונים** שעומד על גביו מועיל רק באדם שלא יודע לעשות ולפסול, אבל הגוי פסול בעצם, ולא מועיל עומד על גביו.

ומוסיף המשנ"ב שבמבואר **בפוסקים** פסול דווקא אם הגוי תחב את הפתילים ככפף או עשה את החוליה והקשר הראשון, אבל אם ישראל עשה את החוליה והקשר ראשון, והגוי גמר את החוליות והקשרים שהם רק למצוה בעלמא, כשר. **ובדעת נוטה** (הערה 534) כתב שלכתחילה טוב לזהר. ולא בהערה (534) שם ביאר שהמשנ"ב כן כתב כשר, ומכל מקום לכתחילה טוב לזהר ואין ראוי שיתערב גוי בעשיית הציצית. וציוין לתמימת **החזו"א** (סימן ג ט"ק ג ד"ה ויש), שהרי הציצית הפסולה מפסיקה בין הקשר הראשון לענף.

2. דבין נשים בקשירת ציצית

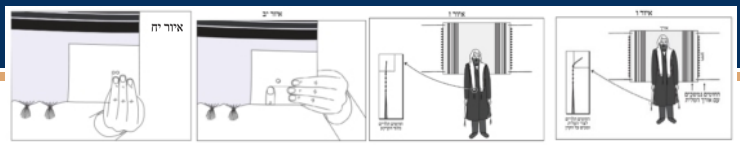
כשרות לכתחילה: נחלקו הראשונים והפוסקים האם אשה כשרה לקשירת ציצית, שיטת **התוס'** (מנחות דף מב. ד"ה מנין, וגיטין דף מה: ד"ה כל שישנו, ובהגהות מימוניות הלכות ציצית פרק א בשם הר"י ורבינו יהודה) ו**הרא"ש** (הלכות קטנות ציצית סימן יג), שהאשה כשרה לעשותן, כי 'בני ישראל' ממעט רק גוי, ולא אשה.

והנה מבואר **בגמ'** (מנחות דף מג.) ונפסק **בשו"ע** (סימן יז סעיף ב, סימן יח סעיף א), שכסות לילה פטור מציצית **שנאמר** (במדבר פרק טו פסוק לז) **וְיָרְאֵתֶם אֹתוֹ**. ולכן נשים פטורות מציצית כדין מצות עשה שהזמן גרמא. ומכל מקום סובר תוס' שהאשה כשרה בקשירת ציצית, ולא נאמר בציצית הכלל 'כל שאינו בלבישה אינו בעשיה' שרק בתפילין אמרו כן. והוכיח הרא"ש שהאשה כשרה להטיל ציצית, **הגהות מימוניות** (בבא בתרא דף ע"ד:), יצאה בת קול ואמרה, אשת רבי חנינא בן דוסא, עתידה להטיל חוטי תכלת למצות ציצית, בטליתות הצדיקים לעולם הבא.

כשרות בדיעבד: כתב **המרדכי** (הלכות קטנות רמז התקמט), שמהר"ם היה מקפיד לא לתת לנשים לעשות ציצית, כי מי שאינו מחויב בדבר אינו יכול לפטור אחרים, וכתב **המרדכי** שכל זה רק לכתחילה, אבל בדיעבד כשר עשיית נשים, שהרי מבואר שסכות גנב"ך כשרה.

פסולות: לשיטת **רבינו תם** (תוס' גיטין דף מה: ד"ה כל שישנו) אשה פסולה לאגוד לולב ולעשות ציצית, משום שאינה מצווה עליהם, כמו שהגמ' בגיטין שם פוסלת תפילין שכתבה אשה, **שנאמר** (דברים פרק ו פסוקים ח-ט) **וְקָשְׂתֶם... וְתִבְחַתְּם**, כל שישנו בקשירה ישנו בכתיבה, וכל שאינו בקשירה אינו בכתיבה.

לשיטת **הגהות מימוניות** (הלכות ציצית פרק א הלכה יב), בשם מהר"ם אין לנשים לעשות ציצית **דחתיב** (במדבר פרק טו פסוק לח) **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וְעָשׂוּ**, אבל שאר תיקוני הטלית וטויות החוטים יכולות לעשות, כלומר, שהדרשה להטיל גוי, ממלד גם אשה פסולה מעשיית הציצית.

לשיטת רבינו תם, ובתנאי שברור לו שעשה את הציצית לשמה, ותמה בשיח הלכה (עמוד קפח) שהרי משמעות הביאור הלכה שקטן שעשה ציצית לדגול, מועיל רק באופן שגדול עומד על גביו, ואיך הקטן נאמן על עצמו שעשה לשמה בקטנותו. וחריף הגר"ז **אוייערביאן זצ"ל**, וכן מובא **בדעת נוטה** (תסה) שגדול עומד על גבו, נצרך בכדי להגיד ודאי שעשה לשמה, אך כיון שהקטן יודע שעשה לשמה, הוא יכול לסמוך על כך אף שיגדיל. עוד מובא **בדעת נוטה** (תסו), שאולי אפילו לכתחילה מותר לקטן לעשות ציצית על דעת להמשיך ללבוש אותה כשיגדיל.

ולדעת הגר"ד **דב לנדו שליט"א** (במכתב הערות לשונה הלכות) מועיל באופן כזה רק בגדול עומד על גביו. ולדעת **המשנה הלכות** (חלק ג) אסור רכט, באופן שקטן עשה ציצית ולא היה גדול עומד על גביו, צריך להתיר את הציצית ולחזור ולקשור מחדש אחרי שנעשה גדול. **ובשו"ת אבני זכרון** (חלק ב) סימן ה), נכון לחזור ולהתירם ולקשרם בגדולות, ולגבי קטן שקשר לעצמו ציצית ביום שנעשה בר מצוה, מבואר באריכות בספר **אוצר בר מצוה** (סימן סב) מה דינו, וכן בפרטים נוספים הקשורים לסוגיא זו.

וראה בגיליון '**ומתוקים מדבש'** (פרשת תזריע מצורע תשפ"א גיליון 50) **לגד"ר זאב יהודה סטארק שליט"א** שהאריך בדניי' קטן שהגדיל, ואחד הפרטים שדן, האם ציצית שקטן עושה לעצמו יכול להמשיך ללבוש כשיגדיל.

6. חרש וטוטה

מומר: מבואר **במשנ"ב** (סימן א ס"ק ז), מומר לתיאבון שאינו מורח לעשות ציצית בבגדו, מותר לו לטוות ציצית, ונאמן לומר שטווה לשמה, וכל שכן באופן שעובר רק על שאר עבירות לתיאבון, אבל מומר להקעים דינו כאפיקורס לכל התורה, ובודאי עושה אדעתא שנשיבה, וכן מומר לחלל שבת כפיהרסיא מבואר **במשנ"ב** (סימן לט ס"ק ו) שדינו כמומר לכל התורה.

חילוני: נחלקו הפוסקים כיצד מוגדרים החילונים במזמנו, האם דינם כתינוקות שנשגבו, או דינם כמומר, הובאו דבריהם בהרחבה **בגיליונות עומק הפטש** (מספר 11 לענין 'כופין אותו עד שיאמר רוצה אני'. מספר 94 לענין ההיתר לדבר עליו לשה"ר מדין 'יצא מכלל עמית', מספר 121 לענין 'השכרת דירה לחילוני'), ולכן יש להימנע מלעשות ציצית על ידי חילוני.

חרש ושטוה: מבואר **בערוך השולחן** (סעיף ז) **ובמשנ"ב** (סימן יא ס"ק ז), חרש ושטוה בודאי פסולים לעשיית ציצית, שאין בהם דעת לעשות לשמה.

המחודש שבהם שאין לקטן להדליק נרות חנוכה בעצמו, אלא יצא מאביו, שהרי אילו היה גדול אינו יוצא בהדלקה של קטן, והוסיף שמנה העולם מקדמת דנא שהקטן מודליק נר חנוכה בעצמו, ולכן היה אומר שלכל הפחות הקטן לא יברך בעצמו, אלא יכיון לצאת בברכה של אביו.

ולגבי ציצית, הביא את דברי הביאור הלכה שקטן רשאי לקשור ציצית לעצמו, ונחלק עליו וסבר שגם לקטן עצמו הציצית פסולה, כיון שהגדול לא היה יוצא בציצית כזו. ושמה הגר"י'ש כאשר הראה לו חתנו **בנימין ירמז שליט"א** שכן דעת **הנצי"ב מוולוז'ין** (משיב דבר חלק א סימן מא), שלפי רבינו נתן קטן פסול להטיל ציצית גם לבגד של עצמו (מפי הרב פ.ד. ויסוד הדברים לגבי ציצית מופיע גם בספר שבות יצחק חלק ח פרק י הערה כח).

והנה נחלקו **הראשונים** (ברכות מה. מגילה יט.), האם מצות חינוך מוטלת על האב או על הבהן, ואפשר לבאר את עומק הפטש במחלוקת של הביאור הלכה והנצי"ב, **הביאור הלכה** סובר בהכרח (כפי שהוכיחו במשנ"ב מהדורת דרשו סימן יד ביאורים ומוספים הערה 7), שמצות חינוך מוטלת גם על הקטן עצמו ולא רק על אביו, ולכן נחשב מחוייב בדבר ורשאי להטיל ציצית לעצמו, וכפי שמפורש בלשון הביאור הלכה "שהוא מחוייב מדרבנן במצות ציצית ומיקרי בר לבישה".

וסברת **הנצי"ב** אפשר לבאר באופן אחד, שמצות חינוך מוטלת על אביו, והקטן מצד עצמו אינו בר חיובא ולכן פסול מהטלת ציצית אפילו לעצמו. באופן נוסף אפשר לבאר את סברת הנצי"ב, שגדר מצות חינוך הוא חיוב על הקטן לעשות פעולה שיוצא בה אילו היה גדול, וכלשונו "דכמו שהתפליין פסולין לגדול כך אי אפשר לחנך בהם את הקטן", וכיסוד הגר"י'.

5. קטן והגדיל

בן י"ג שנה ויום אחד: מבואר **במשנ"ב** (ס"ק ד, שער החינוך ס"ק ז, שונה הלכות אות יא) נער בן י"ג שנים ויום אחד ולא הביא שתי שערות, אפילו לכתחילה אין להחמיר, ומכל מקום כיון שלא יודעים אם הביא שתי שערות, צריך שיהיה גדול עומד על גבו ומלמדו לעשות לשמה, כמו שמצינו **ביאור הלכה** (סימן יא ד"ה טוואן) לגבי טויה, ובדיעבד אם קשר ציצית ולא היה גדול עומד על גביו, סומכים על חזקה דרבא שמסתמא יש לו שני שערות וכשר.

קטן שקשר לעצמו והגדיל: חידש **ביאור הלכה** (סימן יד ד"ה להצריך), קטן שעשה שיהיה לעצמו, ונעשה בן י"ג שנה אינו צריך להתיר 'הקטן', כי נחשב כמו יעקב, ובדיעבד לא חוששים

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. **גוי פסול:** עשיית ציצית היא על יד איש גדול לשמה, גוי פסול מדאורייתא בעשיית ציצית, מהדרשא בני ישראל יעשו, ולא העובדי כוכבים. והיינו כאשר תחב הציציות בכנף או עשה החוליא או הקשר ראשון, אבל אם ישראל עשה את הקשר הראשון, והגוי גמר את שאר החוליות והקשרים כשר. ומכל מקום לכתחילה טוב ליהרהר שלא יתערב גוי בעשיית הציצית.
- ב. **אשה מחלוקת:** מחלוקת הראשונים האם אשה פסולה, או בדיעבד כשר, או כשרה לכתחילה. הכרעת השו"ע שאשה כשרה לעשות ציצית. והכרעת הרמ"א לכתחילה יש להצריך דוקא באנשים, ולא מועיל אפילו עומד על גביו. ובדיעבד כשר אפילו בלא עומד על גבה.
- ג. **קטן יש להחמיר:** נחלקו הפוסקים האם קטן כשר דינו כאשה או לא. ובקטן יש להחמיר, בן י"ג שנים ויום אחד אף שלא הביא שתי שערות מותר אפילו לכתחילה, וצריך שהיה גדול עומד על גבו המלמדו לעשות לשמה, ובדיעבד יש לסמוך על חזקה דרבא, גם כשאין גדול עומד על גביו.
- ד. **קטן לעצמו:** לדעת המשנ"ב מותר לקטן לעשות לעצמו ציצית, אם הגיע לחינוך שהוא מחוייב מדרבנן במצות ציצית, וכן יכול הקטן לקשור ציצית עבור קטן אחר, לדעת הנצי"ב לשיטת רבינו נתן אין הציצית רשאי לקשור ציצית לעצמו.
- ה. **קטן שקשר לעצמו והגדיל** יודע שהטילם לשמה, אין צריך להתיר, ויש אומרים שמועיל רק עם גדול עומד על גביו, ויש שאומרים שאם לא היה גדול עומד על גביו צריך להתירם ולחזור ולקשורם.
- ו. **מומר, חרש ושטוה:** מומר לתיאבון נאמן לומר שטווה לשמה, מומר להקעים ומומר לחלל שבת כפיהרסיא דינו כאפיקורס ופסול בעשיית ציצית. חילוני נחלקו הפוסקים האם דינו כתינוק שנשגב, ולכן אין להשתמש בציצית שלהם. חרש ושטוה פסולים שאין יודעים לכיון לשמה.

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על 100 שקל במזומן

שאלה: מהו גדר חינוך קטן במצות ציצית?

'קטן היודע להתעטף' חייב בציצית, מאיזה גיל למעשה חייבים לחנכו בציצית? איך קובעים לקטן את מידת הבגד? האם חינוך הוא דוקא בציצית כשרה או גם בציצית פסולה (לא נעשית לשמה, אין בה שיעור, חוטים קרועים), והאם מותר לקטן לצאת בה בשבת לרה"ר?

מקורות: שו"ע ומשנ"ב (סימן יז סעיף ג); אגרות משה (יו"ד חלק ג סימן נב); הלכות שלמה (פרק ג סעיף ד); אור לציון (חלק ב סימן ב אות ז); שבת הלוי (חלק ג סימן ו); דעת נוטה (חלק ב אות שח-שכו).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

נא להעביר את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה), בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד).

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 סלוחה 4
2. בעמדות 'גדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גיליון 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 6507823-1532
5. במייל 5047867@gmail.com

הזוכה בהגרלת גיליון 316 בסך 100 שקל מזומן

הג"ר פינחס סאמנט שליט"א

ראש הכולל 'תולדות אהרן' בית שמש

המדור והקודש

לזכות הבחור המופלג בתורה וירא"ש אברהם בן רבקה הי"ו לזיווג הגון בקרוב

בית הוראה הילכתא

ישמחו במלכותך שומרי שבת

מכשיה ייבוש ידים: בגיליון עומק הפשט (מספר 305 פרשת שמיי תשפ"א) התבאר דין ייבוש ידים במכונה, בתוספת האזהרה, בכדי שלא להיכשל בחילול שבת יש לנתק את המכשיר מהחשמל בערב שבת, כי יש חשש שבטעות ידליק את המכשיר, וכן מצוי מכוונות עם חיישנים רגישים, שעלולות לפעול כשאדם חולף לידם. והבקשה לגבאי בתי הכנסת, שמכונות ייבוש הידים מהחשמל יהיו מנותקות מהחשמל בשבתות ובחגים.

שאלה: מעשה שהיה בשבת קודש, אברך ירא שמים נטל ידים בבית הכנסת חשוב בערב שמש, ובטעות הניח את הידים תחת מכשיר ייבוש ידים והמכשיר החל לפעול בקול רעש גדול, והשאלה שהיה צריך להחליט תוך שניות מה צריך לעשות, האם להמשיך ולעמוד עד שיתכבה, כפי שהגבאי הסביר שהמכשיר כבה לבד באופן אוטומטי כעבור 'מחזור ייבוש', ואסור לו להוציא את ידיו כי גרום ליבוש מכח פעולת הוצאת הידים.

או שעדיף להוציא מיד את הידים, לחסוך בחילול שבת שנעשה מכח מעשיו הראשונים, ואם ממתין עם ידים בתוך המכונה הוא ממשיך לחלל שבת בהפעלת המכונה בצורה אקטיבית ופעולת הוצאת הידים מוגדרת כשב ואל תעשה.

תשובה: הורה הג"ר משה ידלר שליט"א וכעין זה הורה אחד מגדולי הוראה שליט"א שחייב לסלק ידיו תכף ומיד, וציון למה שהביא בספרו מאור השבת (חלק ד סימן יד הערה קנו) בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל והגר"ן קרליץ זצ"ל והגר"ש מילר שליט"א. (חלק מהדברים הובאו בגיליון עומק הפשט מספר 296). לגבי אדם שלחץ בטעות על הפעמון או על מצית כשבת, שחייב לעזוב מיד שלא ימשיך לחילול שבת, ולא ימשיך ללחץ בטענה שאינו רוצה לגרום ליבוש, והטעם שאם מחזיק את ידיו הוא מחדש את המלאכה בכל רגע, אבל כאשר מסלק ידיו הוא רק הסרת המונע, ולא נחשב מעשה כמבואר באבני נזר. וכן נקט בשמירת שבת כהלכתה (פרק כג הלכה נו). וכן כתב במשנה הלכות (חלק טו סימן צד) שחייב לסלק ידיו.

יש לציון למה שהאר"ק בסוגיא זו בטוב טעם ודעת הג"ר משה קוטקס שליט"א, מצד בירור המציאות, ומצד ההלכה, במאמרו בענין 'מעשה וגרמא בשבת', ובמאמרו בענין 'מצב מתמשך-כמעשה' ניתן להשיג את המאמר המלא במערכת 'הילכתא'.

ליזכור הרבים: כיום מצוי מקררים ומזגנים עם 'לוח שנה עברי' ל-40 שנה מובנה בלוח הפיקוד, לפני כניסת שבת וחג מופעל 'מצב שבת' באופן אוטומטי, כך האדם לא משפיע כלום במעשיו, בצאת שבת וחג המצב חוזר לקדמותו. וכעת ההצעה למפעלי הייצור להתקין 'מצב שבת' במכוונות ייבוש הידים, כי מצוי שהגבאים לא זוכרים לנתק כל ערב שבת וחג את כל המייבשי ידים, ולהפעיל במוצ"ש. בשיחה עם גורמים במשמרת השבת, שיבחו את הרעיון המבורך, והגיבו שהוא אכן בר ביצוע.

נושא הגיליון הבא:

'חינוך קטן במצות ציצית'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

הגיליון הונצח לע"נ הגאון הגדול רבי בן ציון ב"ר אליהו אבא שאול זצ"ל ראש ישיבת פורת יוסף ומחבר שו"ת אור לציון נלב"ע י"ט תמוז תשנ"ח ת.נ.צ.ב.ה.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשט
- שיעורים וימי עיון
- בית הוראה טלפוני
- בירורי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

02-535-0-535 מכון הילכתא

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל:

02-6507823 פקס:

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, דרכונים, רישום להגרלות, ועוד...